

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 7/02

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 21. mája 2002 v senáte zloženom z predsedu L. M. a zo sudcov Š. O. a D. Š. prerokoval prijatý návrh B. R., Ž., zastúpeného advokátom Mgr. J. P., Ž., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Trenčíne vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Cob 71/01 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo B. R. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Trenčíne vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Cob 71/01 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 7/02-24 zo 14. februára 2002 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky,

o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie návrh B. R., Ž., (ďalej len „navrhovateľ“), ktorý bol na ústavný súd doručený 8. októbra 2001 a na základe výzvy doplnený 4. februára 2002, vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 8 Cob 71/01.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatého návrhu písomne vyjadrili obaja účastníci konania: krajský súd, zastúpený jeho predsedom JUDr. J. K., vyjadrením z 12. marca 2002, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 18. marca 2002, a právny zástupca navrhovateľa Mgr. J. P. vyjadrením zo 4. apríla 2002, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 8. apríla 2002.

Navrhovateľ v petite svojho návrhu žiadal, aby ústavný súd jeho návrhu vyhovel a vydal tento nález:

„Krajský súd v Trenčíne postupom v konaní 8 Cob 71/01 o odvolaní proti rozhodnutiu Okresného súdu v Trenčíne č. j. 6 C 1449/94 o zamietnutí návrhu na vylúčenie veci na samostatné konanie porušil základné právo B. R. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

Krajský súd v Trenčíne je povinný konať vo veci 8 Cob 71/01 o odvolaní proti rozhodnutiu Okresného súdu v Trenčíne, č. k. 6 C 1449/94 o zamietnutí návrhu na vylúčenie veci na samostatné konanie do 15 dní od doručenia tohto rozhodnutia.

Krajský súd v Trenčíne je povinný zaplatiť B. R. sumu 100 000,-- Sk z titulu primeraného finančného zadosťučinenia pre porušenie jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR do 15 dní od doručenia tohto rozhodnutia.“

Navrhovateľ svoj návrh odôvodnil tým, že krajský súd nekoná vo veci od 20. apríla 2001, kedy mu bola predložená vec na rozhodnutie, a tým dochádza k porušeniu jeho práva uvedeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Porušenie svojho práva na rozhodnutie bez zbytočných

prieťahov vidí aj v tom, že predmet rozhodnutia krajského súdu nie je vzhľadom na skutkový stav veci a platnú právnu úpravu náročný. K porušeniu jeho práva uvedeného v čl. 48 ods. 2 ústavy podľa jeho názoru teda dochádza „nekonaním – nečinnosťou“ krajského súdu. Vzhľadom na závažnosť porušenia svojho práva, ako aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu tohto práva došlo, považuje navrhovateľ za primerané finančné zadosťučinenie v sume 100 000,-- Sk.

Krajský súd vo svojom vyjadrení z 12. marca 2002 uvádza, že síce je pravdou, že celé konanie v predmetnej veci sp. zn. 6 C 1449/94 od podania žaloby v roku 1994 trvá veľmi dlho, pričom uvádza aj dôvody, prečo tomu tak je, ale pokiaľ ide o predmetnú vec, t. j. o konanie na krajskom súde vo veci odvolania sa navrhovateľa voči rozhodnutiu Okresného súdu v Trenčíne (ďalej len „okresný súd“) č. k. 6 C 1449/94-345 konštatuje, že bola vybavená v primeranej lehote. V tejto súvislosti uvádza, že navrhovateľ podal proti predmetnému uzneseniu odvolanie 18. apríla 2001, „v dôsledku čoho bol dňa 20. 04. 2001 spis doručený na Krajský súd v Trenčíne. Po oboznámení sa nového právneho zástupcu žalobcu s obsahom spisu Krajský súd v Trenčíne rozhodol vo veci uznesením dňa 12. 02. 2002 pod sp. zn. 8 Cob 71/01, tak že odvolací súd odvolanie odmieta. Rozhodnutie bolo sudkyňou vypracované dňa 28. 02. 2002 a následne predložené predsedovi krajského súdu na vypracovanie vyjadrenia k podnetu žalobcu“. Ako ďalší argument v prospech toho, že vec bola vybavená v primeranej lehote krajský súd uvádza, „že na tunajšom súde, ktorý nie je dostatočne personálne dobudovaný a sú nevybavené veci došlé ešte v rokoch 1998, resp. 1999...“. Krajský súd zároveň oznámil, že súhlasí s tým, aby podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu.

V reakcii na vyjadrenie predsedu krajského súdu v konaní pred ústavným súdom právny zástupca navrhovateľa okrem iného uviedol, že predseda krajského súdu sa vo svojom vyjadrení zaoberá takmer výlučne konaním pred okresným súdom a k prieťahom v konaní pred krajským súdom, na základe ktorých došlo k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, sa predseda krajského súdu „vyjadruje len v štyroch riadkoch nachádzajúcich sa v úplnom závere vyjadrenia“, pričom argumentuje tým, že krajský súd nie je dostatočne personálne dobudovaný a má nevybavené veci ešte z rokov

1998, resp. 1999. Takéto odôvodnenie považuje za nedostatočné, pričom argumentuje ustanovením čl. 48 ods. 2 ústavy a v tejto súvislosti poukazuje na súvislosť, že krajský súd „rozhodoval o jednoduchej veci (moje odvolanie smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému odvolanie nie je prípustné) na podklade správy predsedu senátu súdu prvého stupňa, pričom bolo evidentné, že odvolací súd toto odvolanie odmietne“. Vo vyjadrení sa ďalej uvádza, že krajský súd bol informovaný o celkovej dĺžke predmetného konania, pričom na opakované žiadosti o odstránenie prierahov v konaní reagoval, ale napriek tejto skutočnosti krajský súd nekonal. Vzhľadom na uvedenú argumentáciu navrhovateľ uviedol, že trvá na svojej ústavnej sťažnosti, a žiada ústavný súd, aby jej v plnom rozsahu vyhovel. Zároveň ústavnému súdu oznámil, že trvá „na ústnom pojednávaní o prijatom návrhu“.

Vzhľadom na to, že navrhovateľ nesúhlasil s upustením od ústneho pojednávania v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ústavný súd nariadil ústne pojednávanie na 21. máj 2002.

II.

Na základe súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 6 C 1449/94 (ktorého súčasťou je aj napadnutá etapa odvolacieho konania u odporcu vedená pod sp. zn. 8 Cob 71/01), z obsahu sťažnosti, jej doplnkov a k nej priložených písomností, ako aj stanovísk účastníkov konania ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav tohto konania.

Navrhovateľ doručil na okresný súd 18. mája 1994 žalobu o zaplatenie konkrétneho finančného obnosu. Okrem tejto žaloby podal navrhovateľ na okresnom súde v uvedenej dobe aj ďalších 8 žalôb proti iným dlžníkom. Navrhovateľ 27. februára 1997 navrhol všetky jeho žaloby na okresnom súde spojiť podľa § 112 Občianskeho súdneho poriadku. Okresný súd rozhodnutiami v mesiacoch január až august 1999 postupne všetky veci navrhovateľa spojil s vecou vedenou pod sp. zn. 6 C 1449/94.

Navrhovateľ návrhom z 10. decembra 1999 žiadal okresný súd o vylúčenie veci proti Ing. K. Ď. z T. na samostatné konanie. Okresný súd uznesením č. k. 6 C 1449/94-336 z 26.

januára 2001 jeho návrh zamietol. Navrhovateľ novým návrhom z 26. februára 2001 opätovne žiadal o vylúčenie vyššie uvedenej veci na samostatné konanie. Okresný súd jeho návrh uznesením č. k. 6 C 1449/94-345 z 20. marca 2001 zamietol. Predmetné uznesenie obsahuje poučenie, že odvolanie proti nemu nie je prípustné.

Navrhovateľ uvedené uznesenie napadol odvolaním doručeným okresnému súdu 18. apríla 2001. Okresný súd doručil 20. apríla 2001 krajskému súdu predmetné odvolanie spolu so súdnym spisom.

Dňa 27. júna 2001 bol krajskému súdu z okresného súdu doručený ďalší návrh navrhovateľa na vylúčenie vyššie uvedenej veci na samostatné konanie (o tomto poslednom návrhu ešte okresný súd nerozhodol).

Krajský súd listom Spr. 1584/01 zo 4. januára 2002 podpísaným predsedom tohto súdu oznamuje navrhovateľovi, že na základe jeho sťažnosti zo 6. decembra 2001 vykonal šetrenie vo veci okresného súdu sp. zn. 6 C 1449/94, ktorá je v dôsledku odvolania vedená na krajskom súde pod sp. zn. 6 Cob 71/01. Navrhovateľovi oznamuje, že podľa vyjadrenia zákonnej sudkyne jednotlivé veci vybavuje postupne podľa ich nápadu na krajský súd a je predpoklad, že vec bude vytýčená na pojednávanie v marci 2002. Zároveň navrhovateľovi oznamuje, že „vzhľadom na vysoký nápad agendy a nedostatočné personálne obsadenie súdu, aj napriek vysokým výkonom jednotlivých sudcov nie je možné veci vybavovať rýchlejšie. Sudcovia sú vedení k tomu, aby veci vybavovali postupne podľa ich nápadu na krajský súd, pričom v priebehu roka 2001 boli vybavované veci, ktoré napadli ešte v roku 1999, resp. v roku 2000. Z hľadiska celkovej dĺžky konania chápem Vaše rozhorčenie, ale z pohľadu dĺžky konania na Krajskom súde v Trenčíne nepovažujem Vašu sťažnosť za dôvodnú, najmä keď je predpoklad, že vo veci bude určený termín pojednávania do jedného roka od jej nápadu na odvolací súd.“

Krajský súd uznesením č. k. 8 Cob 71/01-361 z 12. februára 2002 odvolanie sťažovateľa zamietol. Rozhodnutie bolo účastníkom expedované 13. marca 2002.

Súdny spis bol zapožičaný ústavnému súdu 18. marca 2002 a po preštudovaní vrátený krajskému súdu 4. apríla 2002.

III.

Predmetom návrhu je posúdenie, či došlo postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cob 71/01 k porušeniu práva navrhovateľa na prerokovanie veci „bez zbytočných priet'ahov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Navrhovateľ svoj návrh zdôvodnil najmä tým, že krajský súd od momentu, kedy mu bolo doručené odvolanie voči okresnému súdu, t. j. od 20. apríla 2001 do dňa podania návrhu na ústavný súd, neurobil vo veci žiadne úkony - nekonal, a to aj napriek tomu, že proti priet'ahom v konaní na krajskom súde podal sťažnosť, na ktorú síce predseda krajského súdu listom zo 4. januára 2002 odpovedal, ale náprava nenastala.

Krajský súd vo svojom vyjadrení k prijatému návrhu z 12. marca 2002 konštatuje, že „predmetná vec sp. zn. 8 Cob 71/01, ktorá bola vybavená odo dňa jej nápadu na odvolací súd za 10 mesiacov, bola vybavená v primeranej lehote“.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Vychádzajúc z uvedenej judikatúry ústavného súdu navrhovateľ vo svojom návrhu v súvislosti s účelom tohto základného práva tvrdil, že nečinnosť krajského súdu v súvislosti s doterajším priebehom konania v ňom „vyvoláva stav právnej neistoty, keďže celé konanie sa začalo už v roku 1994“. Ďalej uvádzal, že uvedené konanie je navyše v rozpore s čl. 48 ods. 2 ústavy v súvislosti s celkovou dĺžkou konania, ktoré začalo v máji 1994 a do dnešného dňa nebolo rozhodnuté vo veci samej ani v rámci prvostupňového konania. Porušenie svojho práva vidí aj v tom, že predmet rozhodnutia krajského súdu nie je vzhľadom na skutkový stav veci a platnú právnu úpravu náročný. Vo svojom vyjadrení k stanovisku predsedu krajského súdu v tejto súvislosti výslovne uviedol, že krajský súd rozhodoval o jednoduchej veci („moje odvolanie smerovalo proti rozhodnutiu, proti ktorému odvolanie nie je prípustné“), pričom bolo evidentné, že odvolací súd toto odvolanie odmietne.

V tejto súvislosti ústavný súd poznamenáva, že aj keď konanie v právnej veci navrhovateľa vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 6 C 1449/94 prebieha už od roku 1994, navrhovateľ sa svojím návrhom vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy obmedzil len na postup krajského súdu, v ktorom rozhodoval o jeho odvolaní voči uzneseniu okresného súdu, ktorým sa zamietol jeho návrh na vylúčenie veci. Keďže v zmysle § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania (okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone - čo nie je tento prípad), ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal na konanie návrh len v uvedenom rozsahu a v tomto rozsahu aj vec ďalej skúmal.

1. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 3/00). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01). V týchto veciach ústavný súd totiž prihliada aj na vyššie uvedený účel tohto základného práva (I. ÚS 27/02).

Ústavný súd je toho názoru, že namietané konanie pred krajským súdom ako odvolacím súdom vzhľadom na jeho predmet, skutkovú a právnu náročnosť nemožno hodnotiť ako zložitú vec.

Ústavný súd v správaní navrhovateľa ako účastníka konania pred okresným súdom vo veci vedenej pod sp. zn. 6 C 1449/94, v ktorom sa domáhal odstránenia právnej neistoty ohľadne rôznych práv a nárokov občianskoprávnej povahy, zistil viaceré skutočnosti, ktoré je potrebné zohľadniť na jeho ťarchu pri posudzovaní, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. V tejto súvislosti ústavný súd konštatoval, že navrhovateľ opakovane podal rovnakú žiadosť o vylúčenie veci zo spoločného konania vedeného pod sp. zn. 6 C 1449/94 na samostatné konanie, a to v krátkom čase po tom, čo bolo okresným súdom rozhodnuté o jeho predchádzajúcej žiadosti, a nakoniec podal proti takému rozhodnutiu okresného súdu z 20. marca 2001 č. k. 6 C 1449/94-345 odvolanie. Toto odvolanie podal napriek tomu, že Občiansky súdny poriadok odvolanie proti takému rozhodnutiu nepripúšťa a že v písomnom vyhotovení tohto rozhodnutia bol o neprípustnosti odvolania riadne poučený. Ešte počas odvolacieho konania podal v júni 2001 na okresný súd novú rovnakú žiadosť o vylúčenie veci zo spoločného konania na samostatné konanie. Každým takýmto procesným úkonom, najmä podaním podľa zákona neprípustného odvolania, navrhovateľ sám vytvoril procesné prekážky na prerokovanie veci a rozhodnutie o predmete jeho žaloby vo veci samej súdom prvého stupňa, a teda pre odstránenie tej právnej neistoty, v ktorej sa ako osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu nachádzal.

Pokiaľ ide o postup krajského súdu, ústavný súd zistil obdobie jeho nečinnosti od 20. apríla 2001 do 12. februára 2002, t. j. cca desať mesiacov.

Hoci v danej veci nebol postup krajského súdu pri rozhodovaní o odvolaní navrhovateľa bez prieťahov, podľa názoru ústavného súdu nemožno ho s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu a účel základného práva zaručeného v citovanom článku ústavy považovať za porušenie tohto práva navrhovateľa. Nebola to totiž uvedená nečinnosť krajského súdu, ktorá sa v rozhodujúcej miere podieľala na tom, že došlo k vytvoreniu procesnej prekážky brániacej odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa navrhovateľ v konaní pred okresným súdom nachádzal. Navrhovateľ tým, že podal odvolanie proti rozhodnutiu, proti ktorému odvolanie nie je prípustné, o čom bol v písomnom vyhotovení rozhodnutia riadne poučený, prakticky konal proti naplneniu účelu zaručeného základného práva, na porušenie ktorého sa teraz v konaní pred ústavným súdom sťažuje. Navrhovateľ mal pri tom k dispozícii možnosť takéto odvolanie vziať späť, ak považoval postup krajského súdu pri jeho vybavovaní za zdĺhavý. V zásade od krajského súdu nemožno vyžadovať, aby uprednostnil vybavovanie vecí, v ktorých odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa nie je prípustné, na úkor vecí, v ktorých v súlade so zákonom bolo takéto právo na odvolanie riadne uplatnené a v ktorých rozhodnutie odvolacieho súdu má alebo môže mať pre odvolateľa priame účinky pre odstránenie jeho právnej neistoty zapríčinennej prebiehajúcim súdnym konaním. V tomto kontexte sa v danej veci lehota desať mesiacov na vybavenie odvolania, ktoré je podľa zákona neprípustné, nejaví ústavnému súdu ako zbytočný prieťah v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy. Navrhovateľ v konaní pred ústavným súdom neuviedol žiadnu skutočnosť, ktorá by tento záver mohla spochybniť.

Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

2. Navrhovateľ vo svojom návrhu žiadal popri vyslovení porušenia práva na konanie bez zbytočných prieťahov aj rozhodnutie o tom, aby ústavný súd uložil krajskému súdu povinnosť konať vo veci odvolania proti rozhodnutiu okresného súdu sp. zn. 6 C 1449/94 (tento návrh vzal navrhovateľ na pojednávaní späť), a zároveň žiadal, aby ústavný súd priznal navrhovateľovi proti krajskému súdu zaplatenie 100 000,-- Sk z titulu primeraného finančného zadost'učinenia.

V zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov. V zmysle odseku 4 citovaného ustanovenia zákona môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Z uvedeného vyplýva, že oba výroky sú viazané na vyhovenie vo veci samej. Keďže v uvedenom prípade ústavný súd vyslovil, že namietané základné právo porušené nebolo, uvedenými návrhmi sa pri svojom rozhodovaní nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. mája 2002